

UDC 930.2(477):37.014(438)“1886”
DOI 10.24919/2519-058x.16.210879

Svitlana BILA

PhD (History), Associate Professor of the World History and Special Historical Disciplines Department, Historical Faculty, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 36 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (bilasvitlana24@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9506-2789>

Valerii KOLPAKOV

PhD hab. (Law), Professor, Head of the Department of Administrative and Business Law of Zaporizhzhya National University, 66, Zhukovskiyi Street, Zaporizhzhia, Ukraine, postal code 69063 (v.k.kolpakov@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8580-3261>

ResearcherID: E-7091-2016 (<http://www.researcherid.com/rid/E-7091-2016>)

Світлана БІЛА

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін історичного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 36, Дрогобич, Україна, індекс 82100 (bilasvitlana24@gmail.com)

Валерій КОЛПАКОВ

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна, індекс 69002 (v.k.kolpakov@gmail.com)

Бібліографічний опис статті: Bila, S. & Kolpakov V. Instructional documents for the School Council in Krakow (1876): Source Description. *Skhidnoieuropeiskiyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 16, 71–84. doi: 10.24919/2519-058x.16.210879

INSTRUCTIONAL DOCUMENTS FOR THE SCHOOL COUNCIL IN KRAKOW (1876): SOURCE DESCRIPTION

Abstract. *The purpose of the article is to publish and analyze the instruction for the district city school council in Krakow and the instruction for Krakow City Fund as the district school fund (1876) as a source for the history of the Galician education management system of the second half of the 19th century. The research methodology – principles of scientific, objectivity, historicism, methods of external and internal critique of sources. The research novelty is that instruction for the district city school council in Krakow and the instruction for Krakow City Fund as the district school fund (1876) was first published and analyzed as a historical source. The Conclusions. The instruction for the District City School Council in Krakow is in the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv. It is accompanied by instructions for Krakow City Fund as the district city school fund. Both manuscripts are written in Polish and date back to 1876. They regulated the financial support of Krakow education system in the first decades of school councils. The instruction of Krakow District City School Council*

was compiled on the basis of the instruction for school district councils, which was prepared by the SSC in accordance with the regional school law of May 2, 1873. The instruction contains 30 paragraphs, which can be divided into three parts: 1) a description of the organizational aspects of Krakow DCSC in the financial sector; 2) determination of the main components of financial record keeping; 3) detailing the procedural aspects of financial records. The instructions for Krakow City Fund as the city's school Fund contained 11 paragraphs. It determined the City Fund as an independent executive body of the administrative school authority in the city. The published documents reveal the financial aspects of providing primary education in Krakow. Documents are published in the original language (Polish) in compliance with the necessary archeographic requirements.

Key words: State School Council, Krakow District City School Council, Krakow City Fund, financing of education, instruction.

ІНСТРУКТИВНІ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ШКІЛЬНОЇ РАДИ У КРАКОВІ (1876): ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ ОПИС

Анотація. *Мета статті* – опублікувати і проаналізувати інструкцію для окружної міської шкільної ради в Кракові та інструкцію для Каси міста Краків як каси окружного шкільного фонду (1876) як джерела до історії системи управління освітою Галичини другої половини XIX ст. **Методологія дослідження** – принципи науковості, об'єктивності, історизму, методи зовнішньої та внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна** полягає у тому, що уперше публікуються інструкція для окружної міської шкільної ради в Кракові та інструкція для Каси міста Краків як каси окружного шкільного фонду (1876) та здійснюється їхній аналіз як історичних джерел. **Висновки.** Інструкція для окружної міської шкільної ради в Кракові зберігається у Центральному державному історичному архіві України у Львові. Разом з нею міститься й інструкція для Краківської міської каси як каси окружного міського шкільного фонду. Обидва рукописні документи написані польською мовою й датуються 1876 р. Вони регулювали питання фінансового забезпечення системи освіти Кракова у перші десятиліття діяльності шкільних рад. Інструкція Краківської окружної міської шкільної ради була укладена на підставі інструкції для шкільних окружних рад, яку підготувала Крайова шкільна рада відповідно до крайового шкільного закону від 2 травня 1873 р. Документ складається із 30 параграфів, які за змістом можна поділити на три частини: 1) характеристика організаційних моментів діяльності Краківської окружної міської шкільної ради у фінансовій сфері; 2) визначення головних складових фінансового діловодства; 3) деталізація процедурних моментів фінансового діловодства. Інструкція для Каси міської краківської як каси шкільного фонду міста має 11 параграфів. Вона визначала міську касу самостійним виконавчим органом розпорядчої шкільної влади в місті. Публіковані документи розкривають фінансові аспекти забезпечення початкової освіти у Кракові. Документи публікуються мовою оригіналу (польською) з дотриманням необхідних археографічних вимог.

Ключові слова: Крайова шкільна рада, Краківська окружна міська шкільна рада, Краківська міська каса, фінансування шкільництва, інструкція.

The Problem Statement. Development of the educational life of the Kingdom of Galicia and Lodomeria with the Grand Duchy of Krakow in the second half of the 19th – at the beginning of the 20th centuries took place under conditions of active bureaucratization of the Austro-Hungarian Empire's system of government. In fact, bureaucratic procedures became one of the key ones in the regulation and development of public schooling, and they were determined by numerous orders, instructions, statutes and even ordinary letters from the authorities, including the State School Council in Lviv (hereinafter – SSC). After the formation of the district school councils in Galicia (1871), which were subordinated to the SSC, there was a need to regulate their financial activities in the field of education. That is why special instructions were developed for district school councils. One of these documents was formed for the district (and at the same time – for the city one) school council of Krakow, which is the object of our source description and analysis.

The Analysis of Recent Research. The activities of the governing bodies of education in the Kingdom of Galicia and Lodomeria, especially the SSC, were covered in the works of Polish researchers A. Pająk (Pająk, 1893), M. Bobrzyński (Bobrzyński, 1903), W. Bartel (Bartel, 1977; Bartel, 1980), E. Juško (Juško, 2013), M. Łapot (Łapot, 2017), Ukrainian scientists B. Stuparyk (Stuparyk, 1994), N. Koshelieva (Koshelieva, 1999), V. Kulchytskyi (Kulchytskyi, 2001), Kh. Moriak-Protopopova (Moriak-Protopopova, 2011) and others. They revealed the relationship between the SSC and district school councils to varying degrees. The activity of Drohobych District School Council is analyzed in detail in the article by M. Haliv (Haliv, 2017). Some aspects of the activities of the Krakow District School Council are described in the third volume of the *History of Krakow* (Bieniarzówna & Matecki, 1979) and in an article by I. Homola (Homola, 1981). The monograph on the financing of science and education in Galicia (1860 – 1918) was published by Yu. Dybiec (Dybiec, 1979). Unfortunately, there are currently no special works devoted to the documentary principles of the district school councils, including Krakow. Therefore, we consider our article to be the first attempt to carry out such an analysis and to publish instructive materials that regulated the activities of the Krakow School Council after 1876.

The purpose of the article is to publish and analyze the instruction for the district city school council in Krakow and the instruction for Krakow City Fund as the district school fund (1876) as a source for the history of the Galician education management system of the second half of the 19th century.

The Statement of the Basic Material. One of the results of the constitutional changes in the Habsburg Empire in 1867 was the emergence of new principles of schooling. The seventeenth article of the constitution of December 21, 1867 gave the state the right to manage and supervise education; only the teaching of religion was entrusted to the church and religious communities. On May 25, 1868, the so-called religious laws were passed, one of which separated the school from the church. The logical continuation of this policy was the formation of a structured state system of governing bodies of primary, secondary and vocational (except for higher) education. Then, in the Kingdom of Galicia and Lodomeria, the SSC was established (it began its activities on January 24, 1868), and three years later the district school councils, including Krakow School Council, came under its authority.

Outlining the composition of Krakow District City School Council (hereinafter – DCSC), we emphasize that it was determined by the relevant regulations of national and regional nature. According to the order of the Ministry of Recognition and Education of December 1, 1870, the DCSC included: 1) the head (the district or county governor); 2) representatives of the clergy of each religion, which has more than 2,000 believers in the school district; 3) two district teachers' representatives; 4) delegates of county councils who are in the school district; 5) school district inspector. The regional school law of June 25, 1873, defined the same composition of district school councils, adding that the deputy head was elected by the members of the DCSC from among its members by an unconditional majority (Haliv, 2017, p. 273).

In 1873, in addition to the city of Krakow, Krakow DCSC extended its activities to Krakow, Chrzanow and Vilecki counties. Its chairman was Juliusz Bobowski; the deputy chairman was Stanislaw Meroszewski. Apollinaris Ellinger acted as a school inspector. The members of the council were Marian Dydynski – a delegate of the Vilek County Council, Josef Louis – a delegate of the Khzhanov County Council, Fr. Florian Antowski – a representative of the Roman Catholic community, Shimon Samaleon – a representative of the

Israeli community, Andrzej Yuzewczyk – a director of the Krakow Teachers' Seminary and at the same time a teacher, Alexander Payak – a teacher, teacher's representative (Szematyzm, 1873, p. 81).

The instruction for the district city school council in Krakow is in the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv (fund 178: National School Council, description 1, case 247, pp. 3–6). It is accompanied by instructions for Krakow City Fund as the district city school fund (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 7–7v). Both manuscripts are written in Polish and date back to 1876. They regulated the financial support of Krakow education system in the first decades of school councils.

The analyzed instruction of Krakow DCSC was concluded on the basis of the instruction for school district councils, which was prepared by the National School Council in accordance with the national school law of May 2, 1873. The instruction contains 30 paragraphs, which can be divided into three parts: 1) a description of the organizational aspects of Krakow DCSC in the financial sector; 2) determination of the main components of financial record keeping; 3) detailing the procedural aspects of financial records.

The first part of the document (paragraphs 1–8, 16) first of all stated that it was the DCSC that managed the school fund of Krakow and managed its revenues within the budget, which was compiled under the supervision of the SSC. As the DCSC did not have its own finance department, the powers of the fund of Krakow School Fund was entrusted to the City Fund, which was obliged to collect all the fund's income in both cash and securities, as well as to disburse payments. To this end, the City Fund was obliged to keep separate books for the city's school fund and provide them to the DCSC on a monthly basis (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, p. 3v).

Krakow school fund, according to paragraph 27 of the school law of 1873, was to receive income from leased property, capital stored in the Fund of the community, as well as donations and income from them. As for the income from the capital, which belonged directly to the DCSC, the latter undertook to instruct the City Fund to keep these funds and collect interest on these capitals. The DCSC had to transfer non-permanent income (fines for not sending children to school, one-time donations) to the school fund. All these incomes had to be carefully inventoried. Only gifts of school supplies, books, and products remained at the direct disposal of the DCSC, which could use them for the intended purpose (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 3v–4).

The magistrate of Krakow, in accordance with paragraph 16 of the instructions, was declared a subsidiary body for the DCSC in meeting the needs provided for in paragraph 24 of the school law of May 2, 1873 (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, p. 5). This article provided that all expenditures for the construction, rental, maintenance, interior design, heating, lighting and maintenance of school buildings, as well as the renting and maintenance of teacher accommodation, had to be borne exclusively by the communities to the extent that those expenditures were not covered by the commitments, third parties, corporations, funds (Ustawa, 1873, p. 14). In fact, based on this article of the law, the instruction somewhat wrongly turned the city magistrate into a subsidiary body for the DCSC.

The second part of the instruction defined the obligation of the DSCS to compile an annual estimate of the school fund in two volumes, the first of which concerned revenues and expenditures for teachers, the other – funds and expenditures for the needs of schools and the educational process. The first volume should have been concluded taking into account the letters, conclusions, messages of the SSC, the second one – on the basis of the

researched real needs. The estimate was to take into account all (fixed and variable) revenues and expenditures of the school fund, including funds for the purchase of school supplies. Variable revenues and expenditures were recommended to be included in the budget based on last year's figures. In addition, the budget should have taken into account the possibility of financial shortages and delays in incomes, and therefore provided for some reimbursement from the State School Fund (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, p. 4).

The DCSC estimate concluded in this way had to be submitted to the SSC for approval. The latter, after approving the annual budget by the regional Sejm, undertook to allocate funds from the regional school fund to Krakow school fund. In addition, the SSC had to appeal to the city authorities to provide and implement cash supplements for schools in the city budget, and treat them as a local school fund. Based on the approved budget, the DCSC instructed to pay teachers' salaries, school management fees, small school needs, including school supplies, district library supplements, and "expenditures required by the common good of urban district schools". (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, p. 4v). This was a rather interesting remark in the published instruction, as it allowed to promptly direct funds to the primary needs of education. Paragraph 15 of the instruction stated that in case of need for more significant expenditures, which were not provided in part or in full by the budget, it was necessary to apply to the SSC with a request for appropriate financial assistance from the regional school fund.

The third part of the instruction covers paras. 18–30 and reveals the details of the financial documents related to the income and expenditure of the school fund of Krakow. They emphasized that all orders (signed by the head of the DCSC or his deputy) to the City Fund concerning the school fund should be given to the official who kept the ledger. The DCSC has the right at any time to request cash diaries, check the availability of their maintenance and all signatures, etc. Particular attention should be paid to the following aspects: a) whether cash and securities balances from previous times are detailed; b) whether there are any mistakes in the general calculation; c) whether the expense or income of each item is presented in the amount permitted by the relevant regulations; d) whether payments are confirmed by receipts that must be attached to each item of expenditure. The identified mistakes (especially regarding the lack of funds) should be submitted by the DCSC to the City Fund and request an explanation, as well as to the SSC and the State Prosecutor's Office (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, p. 5–5v).

In addition, the DCSC undertook not only to check the financial documents of the City Fund related to the local school fund, but also to keep its own "cash diaries" and books of income and expenditure of the school fund (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 5–5v). This allowed Krakow DCSC to effectively control the city's school finances. Paragraph 24 was important in the instruction, according to which all parties or persons obliged to pay funds to the school fund must have separate accounts (special account), and all other (one-time, variable, occasional income or expenses) should be create a joint/shared account (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 5v–6).

The following paragraphs of the instructions indicated exactly how to keep books, where to write names, dates, income, etc. It was assumed that the ledgers at the end of each calendar year should be "closed" and the results summarized in a separate account, which would be submitted to the SSC no more than two months after the end of the year, explaining the difference that may be compared with the estimate. Paragraph 29 of the instruction declared the possibility (as well as the school law of 1873) to collect from the parties obliged to

maintain schools, the funds not paid by them by “political execution” (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 6–6v), that is, in a coercive administrative manner. The last paragraph of the instruction required the DCSC to compile and maintain a detailed inventory of the school property, a copy of which should be submitted to the SSC every three years.

The instructions for Krakow City Fund as the city’s school fund contained 11 paragraphs. Paragraphs 3–6 referred to the peculiarities of record keeping regarding the finances of the school fund of Krakow (clauses, signatures of responsible persons, receipts, “cash diary”, list of assets, liquidation books). It was emphasized that each position of the “diary” should be supported by a document on the basis of which a monetary transaction was made (paragraph 7). At the same time, the instruction warned of a lack of funds and obliged the City Fund to demand from the DCSC the necessary financial assistance to cover expenses, so as not to delay payments due to the lack of cash (CSHAUL, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 7–7v).

The Conclusions. The instruction for the district city school council in Krakow is in the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv. It is accompanied by instructions for Krakow City Fund as the district city school fund. Both manuscripts are written in Polish and date back to 1876. They regulated the financial support of Krakow education system during the first decades of school councils. The instruction of Krakow District City School Council was compiled on the basis of the instruction for school district councils, which was prepared by the SSC in accordance with the regional school law of May 2, 1873. The instruction contains 30 paragraphs, which can be divided into three parts: 1) a description of the organizational aspects of Krakow DCSC in the financial sector; 2) determination of the main components of financial record keeping; 3) detailing the procedural aspects of financial records. The instructions for Krakow City Fund as the city’s school Fund contained 11 paragraphs. It determined the City Fund as an independent executive body of the administrative school authority in the city. The published documents reveal the financial aspects of providing primary education in Krakow.

Documents are published in the original language (Polish) in compliance with the necessary archaeological requirements.

Acknowledgments. We express sincere gratitude to all employees of the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv for their help in finding historical documents.

Funding. The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

The document 1

Instrukcja

dla Rady szkolnej okręgowej miejskiej w Krakowie ułożona na podstawie instrukcji dla Rad szkolnych okręgowych wydanej przez Wys. CK Rade szkolną krajową w myśl §31 kraj ust. szkoln. z d. 2^{go} Maja 1873. № 250.

§1

Okręgowa Rada szkolna miejska zarządza funduszem szkolnym okręgowym miejskim i rozporządza jego dochodami w granicach corocznym preliminarzem zakreślonych pod nadzorem Krajowej Rady szkolnej.

§2

Kasa miejska jako kasa funduszu szkolnego okręgowego miejskiego ma na wezwanie Rady szkolnej okręgowej miejskiej pobierać wszelkie dochody wspomnianego funduszu tak

w gotówce jak i w efektach wartościowych, tudzież realizować wypłatę zaasynowanych należności.

W tym celu prowadzić będzie kasa miejska księgi likwidacyjne i oddzielne dzienniki dla funduszu szkolnego okręgowego miejskiego i przedkładać Radzie szkolnej okręgowej miejskiej po upływie każdego miesiąca najdalej do trzeciego dnia następującego miesiąca wspomniane dzienniki wraz z dokumentami.

§3

W myśl §27 ustawy szkolnej mają wpływać do funduszu szkolnego okręgowego miejskiego:

- a) dochody z wydzierżawionych realności,
- b) dochody z kapitałów w Kasie gminnej przechowywane,
- c) dochody z ofiar (ustęp b. §15 ust. czk.)
- d) datki pieniężne (ustęp d. §15 ust. czk.)
- e) dodatki pieniężne na opędzenie potrzeb w art. 24 ust. czk. wymienionych.

Okręgowa Rada szkolna miejska zarządzi przeto na podstawie zatwierdzonego preliminarza okręgowego funduszu szkolnego miejskiego, ażeby dotycząca gmina składała w odpowiednich terminach dochody te w Kasie miejskiej, tudzież ażeby Kasa miejska wszystkie pomienione dochody pobierała i zapisywała na rzecz okręgowego funduszu szkolnego miejskiego.

Pomienione dochody pobierać ma w oznaczonych terminach ta sama kasa miejska, pełniąc czynności kasy szkolnej okręgowej miejskiej.

§4

Co do dochodów z kapitałów złożonych okręgowej Radzie szkolnej miejskiej, rozporządzi okręgowa Rada szkolna, ażeby Kasa miejska odebrała te kapitały i przechowała jako majątek funduszu szkolnego okręgowego miejskiego, tudzież pobierała odsetki od tych kapitałów w terminach zapadłych.

§5

Co zaś do niestałych dochodów w gotówce, a mianowicie:

- a) kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły,
- b) jednorazowych datków,

zarządzi okręgowa Rada szkolna miejska co należy względem wzięcia na przepis i pobrania tych dochodów w myśl § 3 tej instrukcyi na rzecz okręgowego funduszu szkolnego miejskiego.

§6

Oprócz powyżej wazanych dochodów okręgowego funduszu szkolnego miejskiego przeznaczonych na utrzymanie nauczycieli, wpływają w myśl ustępu b. §27 ustawy szkolnej, do okręgowego funduszu szkolnego miejskiego dochody z zapisu lub darowizn, które mogą dostarczyć stałych dochodów (jak np. z realności i kapitałów), albo też niestałych jak np. jednorazowe datki czy to w gotówce lub ziemiopłodach, czy to w przyborach szkolnych, książkach itp.

Wzmiankowane realności i kapitały stanowią majątek zarodowy okręgowego funduszu szkolnego miejskiego i powinny być wciągnięte do inwentarza wspomnianego funduszu.

§7

Realnościami należącymi do okręgowego funduszu szkolnego miejskiego, zawiaduje bezpośrednio Rada szkolna miejska i stara się o to, ażeby realności i kapitały przynosiły jak największe korzyści, – zarządza nareszcie, ażeby kasa miejska przechowywała te kapitały, jako majątek okręgowego funduszu szkolnego miejskiego i pobierała tak dochody z tych realności jak i odsotki od kapitałów w terminach oznaczonych na rzecz okręgowego funduszu szkolnego miejskiego.

§8

Datki jednorazowe w gotówce składa okręgowa Rada szkolna miejska kasie miejskiej z wezwaniem, ażeby pobrała i napisała datki te na rzecz okręgowego funduszu szkolnego miejskiego. Co zaś do datków w ziemiopłodach, przyborach szkolnych, książkach itp. przechowa je okręgowa Rada szkolna miejska i rozporządzi nimi stosownie do ich przeznaczenia.

§9

Okręgowa Rada szkolna miejska układa rok rocznie preliminarz funduszu szkolnego okręgowego miejskiego w dwóch działach, z których pierwszy dotyczy dochodów i wydatków na utrzymanie nauczycieli, drugi zaś funduszy i wydatków na potrzeby w § 24 kraj. ust. szk. bliżej określonych, według wzoru lit. c. instrukcyi dla Rad szkoln. miejscowych.

§10

Dział I. preliminarza, który obejmować winien nie tylko dochody i wydatki, przeznaczone na płace nauczycieli, ale także zasiłek krajowego funduszu szkolnego, ułoży Rada szk. okręgowa miejska na podstawie orzeczenia Krajowej Rady szkolnej zarządzającego dotyczące szkoły z uwzględnieniem późniejszych orzeczeń, – drugi, zaś dział na podstawie zbadanych rzeczywistych potrzeb.

§11

Przy układaniu preliminarza uwzględnione być mają wszelkie w księdze kontowej na przepisie będące dochody i wydatki funduszu szkolnego okręgowego miejskiego, tak stałe, jak zmienne, tudzież koczta sprawienia potrzebnych przyborów szkolnych, uwidocznionych w wykazach przedłożonych przez pojedyncze zarządy szkół ludowych, a nareszcie zbadane poprzednio potrzeby okręgu szkolnego miejskiego w myśl § 27 powołanej ustawy.

Dochody i wydatki zmienne, w braku innych pewniejszych podstaw, preliminarzu się według wynikłości z roku przedostatniego lub według wynikłości przeciętnej z trzech lat ostatnich.

Należy na koniec w tym preliminarzu uwzględnić możliwe niedobory i spóźnienia przy wpływie dochodów § 23 ustawy z dnia 2 Maja 1873 i z tego powodu preliminarz odpowiedni zasiłek zwrotny z Krajowego funduszu szkolnego.

§12

Ułożony podług powyższych wskazówek preliminarz przedkłada okręgowa Rada szkolna miejska w dwóch egzemplarzach Krajowej Radzie szkolnej zaraz po rozpoczęciu czynności, następnie najdalej po koniec Sierpnia każdego roku do zatwierdzenia.

§13

Rada szkolna krajowa potwierdza przedłożony jej przez okręgową Radę szkolną miejską preliminarz, zwraca jeden egzemplarz potwierzonego preliminarza z odpowiednimi uwagami okręgowej Radzie szkolnej miejskiej, a po uchwaleniu budżetu funduszu krajowego przez Sejm krajowy, asygnuje przypadający dla okręgowego funduszu szkolnego miejskiego zasiłek z funduszu krajowego szkolnego na pokrycie wydatków działu I^{go} w urzędzie podatkowym Krakowskim.

Po zawiadomieniu o powyższej asygnacji rozporządzi okręgową Radę szkolną miejską, powołując się na dotyczące rozporządzenie Rady szkolnej krajowej, ażeby kasa miejska pobrała i zapisała zaasygnowany zasiłek do dziennika przychodów okręgowego funduszu szkolnego miejskiego.

§14

Po zatwierdzeniu preliminarza okręgowego funduszu szkolnego miejskiego przez Krajową Radę szkolną, udzieli okręgową Radę szkolną miejską odpisów odnośnych części preliminarza wszystkim stronom do utrzymania szkół obowiązanych, a w szczególności Reprezentacji miasta, celem zamieszczenia dodatków pieniężnych na szkoły w osobnym dziale budżetu miejskiego, z wezwaniem, by te dodatki pieniężne dla okręgowego funduszu szkolnego miejskiego w kasie miejskiej zaasygnowała.

§15

Na podstawie potwierzonego przez Radę szkolną krajową preliminarza zarządza okręgową Radę szkolną miejską wypłatę należności, mianowicie:

a) na płace nauczycieli, b) na dodatki za kierownictwo, c) na dodatki na drobne potrzeby szkolne i urzędowe, d) na przybory nayskowe, e) na bibliotekę okręgową, f) na wydatki, których wymaga wspólne dobro szkół okręgu miejskiego, – i g) na potrzeby wymienione w § 24 ustawy szkolnej z 2 Maja 1873.

W razie zaś gdyby się okazała nieodzowna potrzeba wydatków znaczniejeszego, budżetem niedostatecznie lub całkowicie nie przewidzianego, na pokrycie potrzeb pod a, b, c, d, e, f, wówczas należy zawczasu wyjednać u Rady szkolnej krajowej odpowiedni zasiłek z funduszu szkolnego krajowego i przyzwolenie na wypłatę.

§16

Magistrat m. Krakowa jest organem pomocniczym Ck. Rady szkolnej okręgowej miejskiej w dostarczaniu potrzeb w § 24 ust. szk. z d. 2 Maja 1873 wymienionych.

§17

Kwity wystawione przez nauczycieli uprawnionych do poboru na zaasygnowaną płacę mają być koramizowane przez Ck. Inspektora okręgowego miejskiego.

§18

Wszystki rozporządzenia do kasy miejskiej tak względem wzięcia na przepis dochodów, jako też względem poboru dochodów i zrealizowania wypłat, mają być udzielane prowadzącemu księgę kontową przed wysłaniem ażeby takowe zapisał i zaopatrzył klauzulą, że treść ich zanotowana w księdze kontowej, uwidoczniając zarazem dotyczącą stronicę tej księgi.

Rozporządzenia te muszą być nadto zaopatrzone podpisem przewodniczącego Rady szkolnej okręgowej miejskiej, lub jego zastępcy i kontraasynowane przez naczelnika biura rachunkowego miejskiego, który spis wszystkich asygnacji prowadzić ma.

§19

Celem przestrzegania terminu oznaczonego do przedkładania dzienników kasowych, prowadzić będzie Rada szk. okręgowa miejska odpowiednie zapiski.

Gdyby zaniedbano przedłożyć dzienniki kasowe w terminie oznaczonym, w ówczas winna okręgowa Rada szkolna miejska zażądać takowych niezwłocznie, a najdalej w ośmiu dniach od dotyczącej Władzy.

§20

Po otrzymaniu dzienników kasowych i zanotowaniu tego w wspomnianych zapiskach, winna Rada szkolna okręgowa przejrzeć takowe, czy są należycie podpisane przez odpowiedzialnych zdawców rachunku, dalej, jakimi i wieloma zaopatrzone załącznikami i liczbę załączników wypisać na karcie tytułowej jeżeli b tego zdawcy rachunków nie uczynili, – nakoniec potwierdzić odbiór tychże na konsygnacji i odesłać jeden egzemplarz konsygnacji do kasy okręgowej miejskiej.

Nie zaopatrzone podpisami pisma, nie mogą być uważane jako dokumenta urzędowe, ani podawane sprawdzeniu, powinny więc być natychmiast zwrócone do uzupełnienia.

§21

Odebrane dzienniki kasowe należy następnie zbadać jak najściślej:

- a) czy pozostałości w gotówce i efektach wartościowych z czasu poprzedniego przeniesione dokładnie,
- b) czy w kalkulacji pospolitej nie zachodzą jakie usterki,
- c) czy wydatek lub dochód każdej pozycji przedstawiono w tej ilości, na jaką zezwała obowiązujące rozporządzenie,
- d) czy wypłatę udowodniono kwitami, które do każdej pozycji wydatku dołączone być winny, – a nareszcie
- e) czy przestrzegano przepisów stemplowych.

§22

Dostrzeżone przy cenzurze dzienników kasowych usterki, wytknie Rada szkolna okręgowa odnośnej kasie w krótkiej drodze i zarządzi sprawdzenia lub wyjaśnienia.

Gdyby jednak po odbytej korespondencji okazały się zwroty lub pretensje niezaspokojone, wówczas wyda Rada szkolna okręgowa rozporządzenie, wedle którego dalej postąpić należy.

Usterki zaś które domyślać się każą sprzeniewierzenia, należy podać niezwłocznie do wiadomości Rady szkolnej krajowej i Ck. Prokuratury Państwa.

§23

Wielu kontroli i zebrania pojedynczych pozycji rachowanych w dziennikach kasowych w jednolity rachunek ogólny prowadzić będzie Rada szkolna okręgowa oddzielne księgi rachunkowe (kontowe) dla przychadów i wydalków fundsza szkolnego okręgowego miejskiego wedle wzoru lil D. instrukcyi dla Rad szkolnych okręwych, podzielone na działy majątku zachodowego i na działy majątku obrotowego.

§24

Dla każdej strony lub osoby moralnej obowiązanej płacenia lub uprawionej do poboru pewnych stałych należności, utworzyć należy rachunek osobowy (specjalne konto) zaś na wazelkie inne jednorazowe, zmienne przypadkowe dochody lub wydatki, utworzyć należy rachunek wspólny czyli zbiorowy.

§25

W tekście przepisu każdej pozycji z osobna należy na stronnicy „Należytość” uwidocznic na podstawie otrzymanego rozporządzenia datę i liczbę onego, imię i nazwisko strony obowiązanej do płacenia, lub uprawnionej do poboru, sposób poboru lub wypłaty, termin przypadłości i kwotę należności.

Na stronnicy „Uiszczenie” należy uwidocznic daty dziennika kasowego, a mianowicie dzień uiszczenia, artykuł dziennika, szas za który uiszczenie nastąpiło i kwotę pieniężną.

Wszystki zmiany, jako to: podwyższenia, umniejszenia lub całkowite odpisanie należności winny być na stronnicy „Należytość” natychmiast po utrzymaniu odnośnego rozporządzenia uwidocznione, a tekst i kwoty z rektyfikowane.

§26

Po zapisaniu wszelkich pozycji dziennika kasowego do ksiąg kontowych, należy wyciągnąć dotyczące kwoty z odwołaniem się na stronnice księgi kontowej do zbiornika (scontro) i takowy zesumować, celem przekonania się o zgodności sumy zakontowanej ze sumą zarachowaną w dzienniku kasowym.

§27

Księgi kontowe należy z końcem każdego roku słonecznego zamknąć i wynikłość zebrać w ogólny rachunek ułożony według wzoru lit E. instrukcyi dla Rad szkolnych okręgowych, tudzież odpis tego rachunku przedłożyć Radzie szkolnej krajowej najdalej w dwóch miesiącach po upływie każdego roku, usprawiedliwiając zarazem w krótkości różnice okazujące się z porównania wynikłości z preliminarzem.

Rada szkolna krajowa po scisłem zbadaniu i uznaniu rzetelności rachunku wyda absolutorium Radzie szkolnej okręgowej, która odpisu sprawdzonego już rachunku udzili Radzie miejskiej do wiadomości.

§28

Przy zamykaniu pojedynczych rachunków (conto) wspomnianej księgi, należy obliczyć sumę przedziałki „Należytość” i porównać ją z sumą uiszczeń, przyczem może się okazać że albo suma uiszczeń wyrówna sumie należności, albo jest mniejsza od tej sumy. – W pierwszym wypadku jest zamknięcie i dokonane, w drugim zaś wypadku należy uzupełnić sumę uiszczeń do wysokości sumy należności.

Kwota stanowiąca to uzupełnienie przedstawia zaległość powstałą z końcem roku, która ma być przeniesioną na rachunek (conto) następującego roku.

§29

Co do zaległości czynnych okręgowego funduszu szkolnego miejskiego zarządzi okręgowa Rada szkolna, ażeby kasa miejska wykazywała zaległości z końcem każdego kwartału, tudzież, ażeby na podstawie tych wykazów ściągnięto takowe w drodze egzekucyi politycznej w myśl § 31 Krajowej ustawy szkolnej.

§30

Rada czkolna okręgowa miejska winna ułożyć i utrzymywać dokładny inwentarz majątku funduszu szkolnego miejskiego wedle wzoru lit F. instrukcyi dla Rad szkolnych okręgowych, tudzież czuwać nad jego stanem i ulepszeniem, a zasze w ciągu roku zmiany tj przyrośty i ubytki uwidaczniać w tym inwentarzu.

Odpis inwentarza należy zaraz po rozpoczęciu szynności, a następnie po upływie trzech lat przedkładać Radzie szkolnej krajowej.

The historical source: Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 3–6.

The document 2

Instrukcyja
dla kasy miejskiej krakowskiej
jako kasy funduszu szkolnego okręgowego miejskiego.

§1

Kasa miejska krakowska w zastępstwie kasy funduszu szkolnego okręgowego miejskiego działa jako samoistny organ wykonawczy rozporządzającej władzy szkolnej okręgowej miejskiej w granicach określonych niniejszą instrukcją.

§2

Rozporządzającą władzą dla kasy miejskiej krakowskiej jako kasy funduszu szkolnego okręgowego miejskiego, jest okręgowa Rada szkolna miejska.

§3

Asygnaty wydawane przez okręgową Radą szkolną miejską do kasy miejskiej, winny zawierać klauzulę, że zapisano je w księdze kontowej okręgowego funduszu szkolnego miejskiego, nad to powinny być zaopatrzone podpisem przewodniczącego okręgowej Rady szkolnej miejskiej, lub jego zastępcy, i kontrasygnowane przez naczelnika biura rachunkowego miejskiego. Kwity zaś na płace nauczycieli winny być potwierdzone przez Ck. Inspektora okręgowego miejskiego.

§4

Celem uwidocznienia wszelkich dochodów i wydatków okręgowego funduszu szkolnego miejskiego, prowadzić będzie kasa miejska osobny dziennik kasowy według wzorów w kasie miejskiej używanych.

Do tego dziennika należy zapisywać w porządku chronologicznym wszystkie przychody i wydatki nie zwłocznie po ich pobraniu, a względnie wypłaceniu.

§5

Oprócz tego powinna kasa prowadzić odrębny spis walorów, znajdujących się u niej w przechowaniu.

§6

Księgi likwidacyjne mają być prowadzone w myśl postanowień dla kasy miejskiej.

§7

Każdą pozycją dziennika okręgowego funduszu szkolnego miejskiego tak w dziale dochodów jak i wydatków należy udowodnić dokumentem.

Dzienniki te prowadzone w myśl §4 niniejszej instrukcyi, odsełać będzie kasa miejska wraz z dokumentami okręgowej Radzie szkolnej miejskiej w przeciągu trzech dni po upływie każdego miesiąca.

Gdyby w ciągu miesiąca odbyło się skontrolowanie kasy miejskiej, wówczas należy w wykazie stanu kasy uwidocznić oddzielnie wynik, dzienników kasowych od pierwszego dnia miesiąca, do dnia skontrolowania, oddzielnie zaś od dnia skontrolowania, aż po koniec miesiąca.

§8

Wyплаты na rachunek okręgowego funduszu szkolnego miejskiego mogą o tyle tylko być uskutechnione, o ile wystarcza gotówka tegoż funduszu znajdująca się w kasie miejskiej; – zamknięcia dzienników rzeczonoego funduszu nie mogą też nigdy wykazywać nidoboru.

Będzie więc obowiązkiem kasie miejskiej żądać zawczasu od okręgowej Rady szkolnej potrzebnego zasiłku na pokrycie wydatków zaasygnowanych z okręgowego funduszu szkolnego, ażeby nie wstrzymać wypłat należytości z braku odpowiedniej gotówki.

Posiłkowanie się gotówką z funduszy gminnych może nastąpić za przyzwoleniem Reprezentacyi miasta Krakowa.

§9

Odpowiedzialni urzędnicy kasy miejskiej ręcą za każdą szkołę wyrządzoną z ich winy okręgowemu funduszowi szkolnemu miejskiemu. Służbowa ich kaucya może być użyte na pokrycie szkód, wyrządzonych wspomnionemu funduszowi.

§10

Przy oddawaniu i skontrolowaniu kasy miejskiej może brać udział także delegat władzy zarządzającej funduszem szkolnym okręgowym miejskim, jeżeli komisarz skontrolujący uzna to za potrzebne.

§11

Wszystki inne przepisy kasowe dla kasy miejskiej o ile takowe nie sprzeciwiają się niniejszej instrukcyi, obowiązują także przy obrocie pieniężnym, zapisywaniu do dzienników, prowadzeniu ksiąg i likwidowaniu przychodów i wydatków okręgowego funduszu szkolnego miejskiego.

The historical source: Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 178, d. 1, c. 247, pp. 7–7v.

BIBLIOGRAPHY

Bartel, W. M. (1977). Zur Geschichte des Galizischen Landesschulrates 1867 – 1918 [On the history of the Galician State School Council 1867 – 1918]. *Anzeiger der phil.-hist. Klasse der österreichischen Akademie der Wissenschaften*, 17, 346–356. [in German]

Bartel, W. M. (1980). Galicyjska Rada Szkolna Krajowa – czasy, instytucja, ludzie [The Galician State School Council – times, institution, people]. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace prawnicze*, 86, 33–61. [in Polish]

Bieniarzówna, J. & Malecki, J. (ed.) (1979). *Dzieje Krakowa. T. 3: Kraków w latach 1796 – 1918* [The history of Krakow. Vol. 3: Krakow in the years 1796 – 1918]. Kraków, 435 p. [in Polish]

Bobrzyński, M. (1903). *Statut Rady Szkolnej Krajowej. Studium prawno-polityczne [The statute of the National School Council]*. Kraków, 123 p. [in Polish]

Dybiec, Ju. (1979). *Finansowanie nauki i oświaty w Galicji 1860 – 1918 [Financing of the science and education in Galicia 1860 – 1918]*. Kraków, 221 p. [in Polish]

Haliw, M. (2017). Drohobyska okružna shkilna rada (1878 – 1914): sklad i diialnist [Drohobych District School Council (1878 – 1914): composition and activities]. *Drohobyttskyi kraieznavchyi zbirnyk, XIX–XX*, 272–284. [in Ukrainian]

Homola, I. (1981). Nauczycielstwo krakowskie w okresie autonomii (1867 – 1914) [Krakow teachers during the period of autonomy (1867 – 1914)]. *Inteligencja polska XIX i XX wieku, red. Ryszarda Czepulis-Rastenis* (pp. 83–130). Warszawa. [in Polish]

Juško, E. (2013). *Rada Szkolna Krajowa i jej działalność na rzecz szkoły ludowej w Galicji (1868 – 1921) [The State School Council and its activities for the people's school in Galicia (1868 – 1921)]*. Lublin: Tow-wo Nauk. KUL; Tarnów: Wyd-wo Diecezji Tarnowskiej Biblios, 276 p. [in Polish]

Koshelieva, N. (1999). Diialnist halytskoi Kraiovoi shkilnoi rady stosovno ukrainskoi narodnoi osvity v 1873 – 1914 rr. [Activities of the Galician State School Council in relation to Ukrainian public education in 1873 – 1914]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya istorychna*, 34, 269–277. [in Ukrainian]

Kulchytskyi, V. (2001). Do pyttannia pro Kraiovu shkilnu radu v Halychyni (1867 – 1918 rr.) [On the question of the State School Council in Galicia (1867 – 1918)]. *Problemy derzhavotvorennia i zakhystu prav liudyny v Ukraini: Materialy VII rehionalnoi naukovy-praktychnoi konferentsii* (Lviv, 13 – 14 liutoho 2001 r.) (pp. 6–7). Lviv. [in Ukrainian]

Lapot, M. (2017). Szkolnictwo ludowe w Galicji u progno działalności Rady Szkolnej Krajowej (w stu pięćdziesięciolecie jej powołania) [People's education in Galicia at the beginning of the activities of the State School Council (on the 150th anniversary of its establishment)]. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika, XXVI* (2), 237–259. [in Polish]

Moriak-Protopopova, Kh. (2011). Kraiova shkilna rada u Halychyni: povnovazhennia, struktura i vplyv na rozvytok shkilnytstva u 1867 – 1918 rr. [The State School Council in Galicia: powers, structure and influence on the development of schooling in 1867 – 1918]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna*, 54, 73–80. [in Ukrainian]

Pająk, A. (1893). Pogląd historyczny na organizację władz szkolnych w Galicji [Historical view on the organization of School Authorities in Galicia]. *Szkola*, 19, 241–245; 20, 257–259; 21, 268–269; 22, 279–281; 24, 302–305; 26, 336–337; 50, 651–652; 51, 665–667; 52, 674–675. [in Polish]

Stuparyk, B. (1994). *Shkilnytstvo Halychyny (1772 – 1939) [Schooling in Galicia (1772 – 1939)]*. Ivano-Frankivsk, 144 p. [in Ukrainian]

Szematyzm. (1873). *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem krakowskiem na rok 1873 [Shematism of the Kingdom of Galicia and Lodomerya with the Grand Duchy of Kraków for 1873]*. Lwów: Z drukarni E. Winiarza, 780 p. [in Polish]

Ustawa. (1873). *Ustawa o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych, i obowiązku posyłania do nich dzieci [The act on establishing and maintaining public folk schools and on the obligation to send children to them]*. Lwów: Nakładem i drukiem E. Winiarza, 57 p. [in Polish]

The article was received on December 16, 2019.

Article recommended for publishing 26/08/2020.